

ĢENERĀLADVOKĀTA FILIPA LEŽĒ [PHILIPPE LÉGER]

SECINĀJUMI,

sniegti 2005. gada 30. jūnijā¹

1. Vai dalibvalsts kompetentās iestādes, kurās citā dalibvalstī iegūta diploma īpašnieks lūdz atļauju veikt darbu, kura sākšanai ir nepieciešams diploms, var ierobežot piemērojamību atļaujai, kuru tās piešķir tikai šai darbībai, kas saskaņā ar izcelsmes dalibvalstī spēkā esošajiem noteikumiem paredzēta pieteikuma iesniedzēja diplomā, nepieļaujot citas darbības, kuras saskaņā ar uzņemošajā dalibvalstī piemērojamajiem noteikumiem ietver minētais darbs? Apstiprinošas atbildes gadījumā — vai šī dalibvalsts var izslēgt šādu iespēju?

3. Šajā lietā Tiesai jādefinē diplomu atzišanas principi, kas noteikti Padomes 1988. gada 21. decembra Direktīvā 89/48/EEK par vispārēju sistēmu tādu augstākās izglītības diplomu atzišanai, ko piešķir par vismaz trīs gadu profesionālo izglītību² (turpmāk tekstā — “Direktīva”).

I — Atbilstošās tiesību normas

A — Kopienu tiesiskais regulējums

2. Būtībā šādi ir *Tribunal Supremo* [Augstākā tiesa] (Spānija) uzdotie jautājumi šajā strīdā starp kompetentām Spānijas iestādēm un Itālijas pilsoni, kuram ir Itālijā izdots civilo inženierzinātņu diploms hidraulikā un kurš vēlas strādāt Spānijā ceļu, kanālu un ostu inženiera profesijā.

4. Kopienu likumdevējs attiecībā uz diplomu atzišanu ir iezīmējis divas atšķirīgas pieejas, proti, sektorālo un vispārējo pieeju.

1 — Oriģinālvārda — franču.

2 — OV 1989, L 19, 16. lpp.

5. Sākotnēji dominējošā sektorālā pieeja profesijai paredz koordinēt vai tuvināt arodizglītības nosacījumus (piemēram, to ilgumu un saturu) pēc profesijas, no vienas puses, un izveidot starp dalībvalstīm sarakstā iekļauto diplomu automatiskas atzišanas principu (šāds saraksts tiek iekļauts attiecīgajā direktīvā, vai arī dalībvalstis to izveido saskaņā ar Direktīvā noteiktu metodi), no otras puses. No 1975. līdz 1985. gadam tika pieņemtas vairākas šāda veida direktīvas attiecībā uz sešām veselības aizsardzības jomas profesijām, kā arī darbībām arhitektūras jomā.

6. Ievērojot šīs likumdošanas metodes komplikēto raksturu un tai piemītošo gausumu, tika izstrādāta vispārīgāka un elastīgāka pieeja, lai ātrāk reaģētu uz to dalībvalstu pilsoņu gaidām, kuri vēlas veikt darbu kā pašnodarbinātie vai darbinieki kādā citā dalībvalstī, nevis tajā, kurā viņi ieguvuši savu profesionālo kvalifikāciju.

7. Šī ir pieeja, kas tika ievērota, pieņemot Direktīvu 89/48. To piemēro profesijām, uz kurām neattiecas specifiska direktīva (kas noteiktai profesijai nosaka diplomu savstarpējo atzišanas kārtību)³ un kuras ir reglamentētas uzņemtajā dalībvalstī (proti, profesijas, kuru sāksšanai vai veikšanai šajā

dalībvalstī kā pašnodarbinātai personai vai darbiniekam ir vajadzīgs augstskolas diploms)⁴ tiktāl, ciktāl izcelsmes dalībvalstī diploms izsniegts pēc vismaz trīs gadu vai līdzvērtīgas izglītības programmas pabeigšanas⁵.

8. Kā izriet no Direktīvas preambulas piektā apsvēruma, dalībvalstis nolūkā garantēt to teritorijā sniegto pakalpojumu kvalitāti patur tiesības noteikt obligāto kvalifikācijas līmeni, kāds nepieciešams, lai veiktu darbus, kuru

4 — Saskaņā ar Direktīvas 2. panta pirmo daļu tas attiecas uz visiem dalībvalstu pilsoņiem, (ko es saīsinot saukšu par "Kopienas pilsoņiem"), kuri vēlas veikt reglamentētu kvalificētu darbu kā pašnodarbinātie vai darbinieki citā dalībvalstī. Šīs direktīvas 1. panta c) punkts noteic, ka ar reglamentētu kvalificētu darbu tiek saprasta "reglamentēta profesionāla darbība vai darbību loks, ko dalībvalstī veic šajā profesijā". Šī paša panta d) punkts noteic, ka reglamentēta profesionāla darbība ir "profesionāla darbība tiktāl, ciktāl šādas darbības sāksšanai vai veikšanai, vai kādam tās veikšanas veidam dalībvalstī nosacījums tieši vai netieši saskaņā ar normatīvo un administratīvo aktu noteikumiem ir diploma esamība". Tālāk tiek piebilsts, ka darbība ar profesionālu nosaukumu ir tiktāl, ciktāl šādu nosaukumu drīkst izmantot tikai diploma īpašnieki. Tādēļ ir jāatšķir profesionālas darbības uzsākšana un tās veikšana. Profesionāla darbība saistībā ar tās uzsākšanu tiek uzskatīta par reglamentētu, ja tās veikšana vispār — neatkarīgi no veikšanas veida (piemēram saistībā ar profesionālo un izglītības nosaukumu) — ir atkarīga no diploma esamības. Profesionāla darbība saistībā ar tās veikšanu tiek uzskatīta par reglamentētu, ja tās veikšana atbilstoši īpašiem noteikumiem (tāda kā noteiktu profesionālas un izglītības nosaukumu izmantošana) jau pēc šīs darbības sākšanas ir atkarīga no iegūtā diploma. Par šīs atšķirības nozīmi skat J. Pertek. "Reconnaissance des diplômes organisée par des directives". No: *Juris-Classeur* 1998, 720. burtnīca, 40.–69. punkts un 144.–149. punkts.

5 — Skat. Direktīvas 1. panta a) apakšpunkta saistību ar preambulas trešo apsvērumu.

3 — Skat. Direktīvas 2. panta otro daļu.

izpildei atsevišķā direktīvā nav noteikta šāda prasība⁶. Tomēr saskaņā ar šo pašu apsvērumu minētās valstis nedrīkst dalībvalsts pilsonim pieprasīt iegūt kvalifikāciju, kādu tā parasti nosaka, pamatojoties uz valsts izglītības sistēmas ietvaros izdotajiem diplomiem, ja attiecīgā persona šo kvalifikāciju jau pilnībā vai daļēji ir ieguvusi citā dalībvalstī, tā, ka katrai uzņemošajai dalībvalstij, kurā profesija ir reglamentēta, ir jāņem vērā citā dalībvalstī iegūtā kvalifikācija un jānovērtē, vai tā atbilst dalībvalsts prasītajai kvalifikācijai.

veiktu attiecīgo kvalificēto darbu tās teritorijā, un ja šāds diploms ir ticis piešķirts dalībvalstī; vai

- b) ja kandidāts pēdējos desmit gados ir veicis attiecīgo kvalificēto darbu divus gadus ar pilnu slodzi citā dalībvalstī, kas nereglamentē šo kvalificēto darbu [...], un tam ir vienas vai vairāku oficiālu kvalifikāciju apliecinājums:

9. Šī pienākuma apjoms Direktīvas 3. pantā ir precizēts šādi:

- ko ir piešķīrusi [...] dalībvalsts kompetenta iestāde,

“Ja attiecīgajā dalībvalstī, lai sāktu vai veiktu reglamentētu kvalificētu darbu, ir vajadzīgs diploms, kompetentā iestāde nedrīkst, pamatojoties uz nepietiekamu kvalifikāciju, atteikt dalībvalsts pilsonim atļauju sākt vai veikt attiecīgo kvalificēto darbu ar tādiem pašiem nosacījumiem, kādi attiecas uz tās pilsoņiem:

- kas apliecina, ka tā īpašnieks ir sekmīgi pabeidzis vismaz trīs gadu vai līdzvērtīga ilguma nepilna laika pēcdidusskolas programmu universitātē vai augstskolā, vai kādā citā līdzīga līmeņa mācību iestādē un, ja vajadzīgs, ka tas ir sekmīgi pabeidzis profesionālās mācības, kas ir nepieciešamas papildus pēcdidusskolas programmai, un

- a) ja kandidātam ir tāds diploms, kas tiek prasīts citā dalībvalstī, lai uzņemtos vai

- saskaņā ar ko tā īpašnieks ir gatavs darbam savā profesijā.

6 — Tāpat Direktīvas preambulas desmitajā apsvērumā tiek precizēts, ka pēdējā no minētajām “nav domāta nedz, lai grozītu noteikumus, to skaitā tos, kas saistīti ar profesionālo ētiku un ko piemēro jebkurai personai, kura strādā kvalificētu darbu dalībvalsts teritorijā, nedz arī, lai izslēgtu ieceltošos no šo noteikumu piemērošanas jomas; tā kā minētā sistēma skar piemērotas kārtības noteikšanu nolūkā nodrošināt to, ka ieceltošajai izpilda dalībvalsts profesionālos noteikumus”.

[..]”

10. Ar šo diplomu savstarpējās atzišanas principu Direktīva nostiprina Eiropas Kopienas dalībvalsts pilsoņu tiesības izmantot savas profesionālās iemaņas ikvienā dalībvalstī, un tā papildina un nostiprina viņu tiesības iegūt šādas iemaņas, kur vien viņi vēlas⁷.

11. Ievērojot šo principu, Direktīvas 4. panta 1. punktā ir noteikts: "Neatkarīgi no 3. panta attiecīgā dalībvalsts var arī pieprasīt, lai kandidāts:

- a) sniegtu profesionālās pieredzes apliecinājumu, ja tā pieteikumā minētais izglītības laiks, kā noteikts 3. panta a) un b) apakšpunktā, ir vismaz vienu gadu īsāks nekā attiecīgajā dalībvalstī prasītais laiks.

[..]

- b) pabeigtu adaptācijas laikposmu⁸, kas nepārsniedz trīs gadus, vai veiktu kvali-

fikācijas atbilstības pārbaudi⁹:

- ja izglītības, ko tas saņēmis, kā noteikts 3. panta a) un b) apakšpunktā, saturs ievērojami atšķiras no attiecīgās dalībvalsts pieprasītā, vai

- ja gadījumā, kas minēts 3. panta a) apakšpunktā, attiecīgajā dalībvalstī reglamentēts kvalificēts darbs ietver vienu vai vairākas reglamentētas profesionālas darbības, kas neietilpst tajā dalībvalstī reglamentētajā kvalificētajā darbā, no kurienes ieradies kandidāts, un šī atšķirība atbilst īpašajai izglītībai, ko pieprasa attiecīgajā dalībvalstī, un attiecas uz saturu, kurš ievērojami atšķiras no tā, kam atbilst kandidāta minētais diploms [..]"

7 — Skat. Direktīvas preambulas trīspadsmito apsvērumu.

8 — Direktīvas 1. panta f) apakšpunkts definē adaptācijas laikposmu kā reglamentēta kvalificēta darba veikšanu attiecīgajā dalībvalstī kvalificēta atbilstīgas profesijas pārstāvja uzraudzībā, šādu praksi var papildināt turpmākas mācības.

9 — Direktīvas 1. panta g) apakšpunkts definē kvalifikācijas atbilstības pārbaudi kā pārbaudi, ko attiecina tikai uz kandidāta profesionālajām zināšanām un ko veic kompetentas iestādes attiecīgajā dalībvalstī, lai novērtētu kandidāta spēju veikt reglamentētu kvalificētu darbu šajā dalībvalstī. Lai atļautu šīs pārbaudes veikšanu, kompetentās iestādes izveido to disciplīnu sarakstu, uz kurām, pamatojoties uz dalībvalsti prasītās izglītības salīdzinājumu ar kandidāta iegūto izglītību, neattiecas kandidāta diploms vai cits kvalifikāciju apliecinošs dokuments. Kvalifikācijas atbilstības pārbaude attiecas uz izvēlētajām saraksta esošajām disciplīnām, kurās zināšanas ir būtisks priekšnoteikums, lai varētu veikt atbilstīgo kvalificēto darbu uzņemšanā dalībvalstī.

12. Direktīvas 4. panta 1. punkta b) apakšpunkta otrā daļa nosaka kārtību: "Ja attiecīgā dalībvalsts izmanto šo iespēju, tai ir jādod kandidātam tiesības izvēlēties starp adaptācijas laikposmu un kvalifikācijas atbilstības pārbaudi". Šīs direktīvas preambulas devītais apsvērums uzsver šādu pasākumu nozīmi: "[...] tā kā abu [adaptācijas laikposma un kvalifikācijas atbilstības pārbaudes] rezultāts būs esošās situācijas uzlabošana attiecībā uz dalībvalstu savstarpēju diplomu atzīšanu un līdz ar to tiks veicināta personu pārvietošanās brīvība Kopienā; tā kā to uzdevums ir novērtēt iecerotāja, kas jau ir ieguvis profesionālo izglītību citā dalībvalstī, spēju pielāgoties šai jaunajai profesionālajai videi".

14. Līdzīgi noteikumi ir noteikti Padomes 1992. gada 18. jūnija Direktīvā 92/51/EEK par otro vispārējo sistēmu profesionālās izglītības un mācību atzīšanai, lai papildinātu Direktīvu 89/48¹⁰. Tiktāl, ciktāl nav atsevišķas direktīvas, Direktīvu 92/51 attiecina uz profesijām, kuru uzsākšana un veikšana uzņemošajā dalībvalstī ir atkarīga no augstskolas diploma esamības, ja izcelsmes valstī iegūtā diploma īpašnieks pabeidzis studijas pēc vidējās izglītības, kuru ilgums ir vismaz viens līdz trīs gadi, vai citu līdzvērtīgu izglītību un apmācību.

B — Valsts tiesiskais regulējums

13. Direktīvas 7. pants precizē to tiesību apjomu, kuras uzņemošā dalībvalsts piešķir kandidātam viņa kvalifikācijas atzīšanas rezultātā. Saskaņā ar minētā panta 1. un 2. punktu uzņemošās dalībvalsts kompetentās iestādes atzīst to dalībvalstu pilsoņu tiesības, kas atbilst nosacījumiem, lai uzņemtos un veiktu reglamentētu kvalificētu darbu to teritorijā, izmantot minētajā dalībvalstī lietoto attiecīgajai profesijai atbilstīgo profesionālo nosaukumu, kā arī tiesības lietot savā izcelsmes dalībvalstī likumīgi iegūto akadēmisko nosaukumu un, ja vajadzīgs, tā saīsinājumu, kāds tiek lietots to izcelsmes dalībvalstī vai dalībvalstī, no kuras tie ir ieradušies, tās valsts valodā. Tādā gadījumā ir noteikts, ka attiecīgā dalībvalsts var prasīt, lai pēc šī nosaukuma būtu norādīta vieta un iestādes vai eksaminācijas komisijas, kas to piešķirusi, nosaukums.

15. No lēmuma par prejudiciālo jautājumu uzdošanu izriet, ka Spānijā Direktīva ir transponēta ar 1991. gada 25. oktobra Karalisko dekrētu Nr. 1665/1991¹¹.

16. Precīzāk, šī dekrēta 4. panta 1. punkts Direktīvas 3. panta a) apakšpunktu transponē šādi: "Lai uzsāktu darbību reglamentētā kvalificētā darbā, Spānija atzīst un pielīdzina citā dalībvalstī iegūtos diplomus Spānijas

10 — OV L 209, 25. lpp.

11 — BOE Nr. 280, 1991. gada 22. novembris, 37916. lpp.

izdotajiem diplomiem, ja šāds diploms pilnvaro tās īpašnieku veikt darbu tajā pašā profesijā attiecīgajā dalībvalstī”.

diploma esamības¹³. Šāda diploma iegūšanai nepieciešamās pēcvidusskolas izglītības apmācības ilgums ir seši gadi¹⁴.

17. Turklāt minētā dekrēta 5. panta b) apakšpunktā atbilstoši Direktivas 4. panta 1. punkta b) apakšpunktam paredzēts, ka diplomu atzīšanai pēc kandidāta izvēles ir jānokārto kvalifikācijas atbilstības pārbaude vai adaptācijas laikposms gadījumos, ja viņa iegūtās izglītības vai apmācības apjoms būtiski atšķiras no tā apjoma, ko pieprasa Spānijas diplomā, vai arī attiecīgā profesija Spānijā ietver vienu vai vairākas darbības, kādu nav šajā profesijā izcelsmes dalībvalstī, un šī atšķirība atbilst speciālajai izglītībai un apmācībai, kāda tiek pieprasīta saskaņā ar spēkā esošo Spānijas tiesību normu regulējumu un attiecas uz jomām, kuras būtiski atšķiras no tām, kuras ietver kandidāta kvalifikācija¹².

18. No lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu izriet, ka Spānijā civilā inženiera profesija ir reglamentēta un ka darbības uzsākšana profesijā un tās veikšana ir atkarīga no ceļu, kanālu un ostu inženiera

19. Šī profesija Spānijā aptver plašu darbību loku, piemēram, hidraulisku iekārtu, sauszemes, jūras vai upju transporta infrastruktūras projektēšanu un izbūvi, kā arī pludmaļu un vides aizsardzības, un teritoriju, tostarp pilsētu teritoriju, plānošanu¹⁵.

II — Fakti un pamata process

20. 1996. gada 27. jūnijā Itālijas pilsonis Džuliāno Mauro Imo [*Giuliano Mauro Imo*] iesniedza kompetentām Spānijas iestādēm (proti, *Ministère du Développement* [Attīstības ministrija]) lūgumu atzīt viņam piešķirto Itālijas civilā inženiera ar specializāciju hidraulikā diplomu, lai Spānijā uzsāktu

12 — Skat. lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu franču valodas versijas 14.–16. lpp., kā arī Spānijas valdības apsverumu 3. lpp.

13 — Skat. lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu franču valodas versijas 13. un 17. lpp. Iesniedzējtiesa tieši nemin, kā tiek regulēta ceļu, kanālu un ostu inženiera profesija Spānijā. Tomēr, tā kā šīs profesijas uzsākšana, šķiet, ir atkarīga no iegūtā ceļu, kanālu un ostu inženiera diploma, darba šajā profesijā ar nosaukumu ceļu, kanālu un ostu inženieris veikšana, šķiet, tāpat ir atkarīga no šāda diploma esamības. Proti, piekļuves regulējums profesijai pamata sakrīt ar veikšanas regulējumu. Skat. J. Pertek, *op. cit.*, 53. punkts.

14 — Skat. lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu franču valodas versijas 3. lpp.

15 — *Ibidem*, 13. un 14. lpp.

darbu ceļu, kanālu un ostu inženiera profesijā¹⁶.

21. Pārbaudot šo lūgumu, *Ministère du Développement* konsultējās ar citām ministrijām (*Ministère de l'Environnement* [Vides ministrija] un *Ministère de l'Éducation et de la Culture* [Izglītības un kultūras ministrija]), kā arī *Colegio de Ingenieros de Caminos, Canales y Puertos* (Ceļu, kanālu un ostu inženieru biedrība; turpmāk tekstā — “*Colegio*”).

22. Salīdzinot izglītību un apmācību, ko pieteikuma iesniedzējs saņēmis Itālijā, lai iegūtu hidrotehnisko inženierzinātņu diplomu, ar Spānijā pieprasīto piekrastes inženiera izglītību, kas nepieciešama, lai iegūtu ceļu, kanālu un ostu inženiera diplomu, *Ministère de l'Environnement* (precīzāk sakot, *Direction générale du littoral* [Piekrastes ģenerāldirektorāts]) konstatēja zināmas atšķirības starp abiem izglītības veidiem. Tādēļ tika secināts, ka pieteikuma iesniedzējam viņa diploma atzišanai Spānijā iepriekš jāpabeidz adaptācijas laikposms vai jānokārto kvalifikācijas atbilstības pārbaude.

23. Līdzīgi *Colegio* uzskatīja, ka pastāv ievērojami trūkumi pieteikuma iesniedzēja izglītībā (it īpaši attiecībā uz vidi, sanitāriju un tiltu inženierzinātņi), kas savienojumā ar pieteikuma iesniedzēja darba pieredzes trūkumu padara viņa diploma atzišanu par neiespējamu.

24. Kas attiecas uz Izglītības un kultūras ministriju, tā neatbildēja uz tai adresēto pieprasījumu. Tomēr no lūguma sniegt prejudiciālo nolēmumu izriet, ka šim gadījumam līdzīgos gadījumos ministrija ir uzskatījusi, ka pietiek ar Itālijas hidraulikas inženiera diplomu, lai atļautu šī diploma īpašniekam uzsākt ceļu, kanālu un ostu inženiera darbu Spānijā, un nav jāpabeidz iepriekšējs adaptācijas laikposms vai jānokārto kvalifikācijas atbilstības pārbaude¹⁷.

25. Ar 1996. gada 4. novembra lēmumu *Ministère du Développement* beidzot atzina pieteikuma iesniedzēja diplomu un atļāva viņam Spānijā sākt darbu ceļu, kanālu un ostu inženiera specialitātē.

16 — Iesniedzējtiesa norāda, ka pieteikuma iesniedzējs vēlas “veikt” Spānijā ceļu, kanālu un ostu inženiera darbu. Tomēr šķiet, ka pieteikuma iesniedzējs drīzāk gribējis atbilstoši šai direktīvai uzsākt darbu šajā profesijā Spānijā, nevis to veikt īpašā formā pēc pieejas saņemšanas (piemēram, izmantojot civilā inženiera nosaukumu). Analizējot šo gadījumu, es vados pēc tā, ka pamata lietas strīds būtībā ir koncentrēts uz darba šajā profesijā uzsākšanu Direktīvas izpratnē, nevis par tā veikšanu. Šādā nozīmē ir jāaplūko lūgumā sniegt prejudiciālo nolēmumu izklāstītie lietas faktiskie un procesuālie apstākļi, kā arī ar to saistītie prejudiciālie jautājumi.

17 — Skat. lūguma sniegt prejudiciālo nolēmumu franču valodas versijas 6. lpp.

26. *Colegio* par šo lēmumu cēla prasību *Audiencia Nacional* (Valsts Augstākā tiesa), kas izskata administratīvos strīdus. Savas prasības pamatošanai tā apgalvoja, ka, no vienas puses, izglītība un apmācība, ko Imo ieguvis Itālijā, nav līdzvērtīga Spānijā pieprasītajai izglītībai un apmācībai, lai uzsāktu ceļu, kanālu un ostu inženiera darbu, un, no otras puses, civilā inženiera profesija Spānijā ietver darbības, kuras nav ietvertas hidraulikas inženiera profesijā Itālijā.

27. Ar 1998. gada 1. aprīļa spriedumu minētā prasība tika noraidīta, pamatojot ar to, ka, pirmkārt, hidraulikas inženiera diploms Itālijā dod tiesības sākt to pašu darbu, kāds ir ceļu, kanālu un ostu inženieriem Spānijā, un ka, otrkārt, šāda diploma īpašnieka izglītība un apmācība ietver pamata priekšmetus, kas nepieciešami ceļu, kanālu un ostu inženiera nozares darbā Spānijā.

28. *Colegio* par šo spriedumu iesniedza kasācijas sūdzību *Tribunal Supremo* (Augstākā tiesa). Savas kasācijas pamatojumam tā vēlreiz apliecināja, no vienas puses, ka ceļu, kanālu un ostu inženiera profesija (Spānijā) atšķiras no hidraulikas inženiera profesijas (Itālijā) un, no otras puses, ka šī darbības jomu atšķirība noved pie būtiskas atšķirības izglītībā un apmācībā. Tā apgalvoja, ka izglītībā un apmācībā, ko ieinteresētā persona ieguvusi Itālijā, esot trūkumi pat

attiecībā uz jūras piekrastes inženiertehnikai darbiem, kas esot tikai viens no daudzajiem pamata priekšmetiem Spānijas ceļu, kanālu un ostu inženiera studiju programmā, kuru viņš ir apguvis. Tādējādi *Colegio* uzskatīja, ka jautājumi, kurus apgūst Spānijā studiju programmā, būtiski atšķiras no tiem, ko Imo apguvis Itālijā.

29. Līdz ar to, lai arī *Colegio* iebilda pret priekšlikumu ieinteresētajai personai atļaut uzsākt visas darbības saistībā ar ceļu, kanālu un ostu inženiera profesiju, tā neiebilda pret atļauju uzsākt darbu tikai tajā hidraulikas inženierijas nozares daļā, kas atbilst viņa diplomam.

III — Prejudiciālie jautājumi

30. Pamatojoties uz pušu pamata lietā paskaidrojumiem, *Tribunal Supremo* nolēma apturēt tiesvedību lietā un uzdot Tiesai šādus prejudiciālos jautājumus:

- “1) Vai Padomes 1988. gada 21. decembra Direktīvas 89/48/EEK 3. panta a) apakšpunktu kopsakarā ar tās 4. panta 1. punktu var interpretēt tādējādi, ka tas ļauj [uzņemšanai] dalībvalstij ierobežot tāda pieteikuma iesniedzēja profesionālās kvalifikācijas atzišanu, kuram ir (Itālijā piešķirts) “ingegnere civile idrau-

lico" [civilā inženiera ar specializāciju hidraulikā] diploms un kas vēlas strādāt šajā profesijā citā dalībvalstī, kuras tiesību akti par reglamentētu kvalificētu darbu atzīst "ingeniero de caminos, canales y puertos" [ceļu, kanālu un ostu inženiera] profesiju? Šis jautājums pamatots ar pieņēmumu, ka pēdējais minētais reglamentētais darbs attiecīgajā dalībvalstī ietver darbības, kuras ne vienmēr atbilst ar prasītāja diplomu aptvertajām darbībām un ar šo diplomu apliecinātā apmācība neietver noteiktus būtiskus jautājumus, kuru apgūšana parasti tiek izvirzīta kā nosacījums ceļu, kanālu un ostu inženiera kvalifikācijas iegūšanai uzņemošajā dalībvalstī.

noteiktu, nesamērīgu papildu prasību izvirzīšanu attiecībā uz darbību šajā profesijā?"

31. Iesniedzējtiesa paskaidroja, ka jēdziens "profesionālās kvalifikācijas ierobežota atzīšana" (šis jēdziens parādās abos prejudiciālajos jautājumos) ir jāsaprot kā atļauja pieteikuma iesniedzējam strādāt par inženieri tikai vispārējai uzņemošajā valstī reglamentētajai ceļu, kanālu un ostu inženiera profesijai līdzvērtīgā jomā (hidraulikā), nepieprasot, lai viņš izpildītu papildu prasības, kādas paredzētas Direktīvas 4. panta 1. punkta b) apakšpunkta pirmajā daļā¹⁸.

- 2) Ja atbilde uz pirmo jautājumu ir apstiprinoša, vai, ņemot vērā EKL 39. un 43. pantu, var ierobežot tādu pieteikumu iesniedzēju tiesības, kuri vēlas darboties savā profesijā kā pašnodarbinātie vai kā darba ņēmēji, citā dalībvalstī, nevis tajā, kurā viņiem piešķirta viņu profesionālā kvalifikācija, tādā veidā, ka attiecīgā dalībvalsts var atbilstoši tās tiesību aktiem izslēgt ierobežotu profesionālās kvalifikācijas atzīšanu gadījumā, ja šāds lēmums, kas principā atbilst Direktīvas 89/48/EEK 4. pantam, ietver

32. Turklāt *Tribunal Supremo* arī atzīmēja, ka pamata prāvas gadījums precizāk atbilst Direktīvas 4. panta 1. punkta b) apakšpunkta pirmās daļas otrajā ievilkumā minētajam gadījumam¹⁹.

18 — Skat. lūguma sniegt prejudiciālo nolēmumu franču valodas versijas 24. un 25. lpp.

19 — *Ibidem*, 18. un 19. lpp.

IV — Vērtējums

33. Es vispirms izvērtēšu pirmo prejudiciālo jautājumu, pēc tam nepieciešamības gadījumā — otro.

A — Par pirmo prejudiciālo jautājumu

34. Ar savu pirmo jautājumu iesniedzējtiesa būtībā vēlas noskaidrot, vai Direktīvas 3. panta a) apakšpunkts kopā ar 4. panta 1. punkta b) apakšpunkta pirmās daļas otro ievilkumu aizliedz dalībvalstu kompetentajām iestādēm, saņemot citā dalībvalstī iegūta diploma īpašnieka lūgumu atļaut sākt darbu, kura sākšana vai veikšana uzņemošajā dalībvalstī ir pakļauta diploma esamības prasībai, ar ieinteresētās personas piekrišanu daļēji pieņemt šāda veida lūgumu, atbrīvojot ieinteresēto personu no pienākuma pabeigt adaptācijas laikposmu vai nokārtot kvalifikācijas atbilstības pārbaudi un tādējādi ierobežojot piešķirtās atļaujas apjomu, kas aptver tikai tās darbības šajā profesijā, uz kurām pieteikuma iesniedzēja diploms tam dod tiesības, saskaņā ar izdevējas dalībvalsts spēkā esošo tiesisko regulējumu un nepieļauj citas darbības šajā profesijā, ko nosaka piemērojamās tiesību normas minētajā uzņemošajā dalībvalstī.

35. Vispirms es atzīmēšu, ka pamata lietas kontekstā ir zināms, ka diplomu atzīšanas sistēma ir ar Direktīvu noteikta sistēma. Faktiski nepastāv atsevišķas direktīvas attiecībā uz inženiera profesiju²⁰. Es pieņemu arī, ka, ievērojot, ka diploms, kura atzīšana tiek lūgta, acīmredzot ir piešķirts pēc studiju, kas pārsniedz trīs gadus, pabeigšanas, ir piemērojama vienīgi Direktīva, izslēdzot Direktīvu 92/51²¹.

36. Tāpat es pieņemu, ka Itālijā hidrolikas inženiera profesija Direktīvas izpratnē ir reglamentēts kvalificēts darbs, tādējādi pamata lietā ir piemērojams Direktīvas 3. panta a) apakšpunkts un 4. panta 1. punkta b) apakšpunkta pirmās daļas otrais ievilkums²².

37. Kad šie parametri ir noteikti, es izpētīšu pirmo jautājumu šādā secībā: ņemot vērā

20 — Ideja par atsevišķas direktīvas attiecībā uz inženiera profesiju pieņemšanu, šķiet, radās jau 1969. gadā, bet tā netika realizēta. Šajā sakarā skat. R. Hamelin "La proposition de directive relative au titre d'ingénieur". *L'enseignement supérieur et la dimension européenne*, Economica, 1989, 31.–41. lpp.

21 — Ņemot vērā *Colegio* iesniedzējtiesā sniegtās ziņas, inženiera izglītības iegūšana, kuru piemin pieteikuma iesniedzējs, ilgst piecus gadus (skat. lūguma sniegt prejudiciālo nolēmumu franču valodas versijas 3. lpp.). Skat. šai pašā sakarā R. Hamelin, *op. cit.*, 33. lpp.

22 — Vēlos atzīmēt, ka pretējā gadījumā būtu jāpiemēro Direktīvas 3. panta b) apakšpunkts (bet ne šī panta a) apakšpunkts) un 4. panta 1. daļas a) apakšpunkts vai b) apakšpunkta pirmās daļas pirmais vai trešais ievilkums (turklāt jāprecizē, ka trešais ievilkums būtībā atkārtoto otro ievilkumu).

Direktīvas noteikumu redakciju, tās vispārējo sistēmu, kā arī tās sasniedzamo mērķi.

*vairākas reglamentētas profesionālas darbības, kas neietilpst tajā dalībvalstī reglamentētajā kvalificētajā darbā, no kurienes ieradies kandidāts, un šī atšķirība atbilst īpašajai izglītībai, ko pieprasa attiecīgajā dalībvalstī, un attiecas uz saturu, kurš ievērojami atšķiras no tā, kam atbilst kandidāta minētais diploms [...]*²⁴.

1) Direktīvas 3. panta a) apakšpunkta un 4. panta 1. punkta b) apakšpunkta pirmās daļas otrā ievilkuma formulējums

38. Direktīvas 3. panta a) apakšpunktā paredzēts, ka, "ja attiecīgajā dalībvalstī, lai sāktu vai veiktu *reglamentētu kvalificētu darbu*, ir vajadzīgs diploms, kompetentā iestāde nedrīkst, pamatojoties uz nepietiekamu kvalifikāciju, atteikt dalībvalsts pilsonim atļauju sākt vai veikt attiecīgo kvalificēto darbu ar tādiem pašiem nosacījumiem, kādi attiecas uz tās pilsoņiem: [...] ja kandidātam ir tāds diploms, kāds tiek prasīts citā dalībvalstī, lai uzņemtos vai veiktu *attiecīgo kvalificēto darbu* tās teritorijā, un ja šāds diploms ir ticis piešķirts dalībvalstī [...]"²³.

40. No šiem noteikumiem kopumā izriet, ka Direktīvas 3. panta a) apakšpunktā minētais gadījums [pieminēts tās 4. panta 1. punkta b) apakšpunkta pirmās daļas otrajā ievilkumā] neaprobežojas tikai ar gadījumu, kad uzņemtajā dalībvalstī un izcelsmes dalībvalstī reglamentētais kvalificētais darbs ir pilnīgi identisks tādā nozīmē, ka attiecīgās tā darbības jomas pilnībā sakrīt. Tāpēc 3. pantā izteikums "cette même profession" ("attiecīgais kvalificētais darbs") ietver ne tikai gadījumu, kad divas profesijas ir identiskas, bet arī gadījumus, kad tās ir tikai līdzīgas ("similaires")²⁵.

39. Atzīmēju arī, ka Direktīvas 4. panta 1. punkta b) apakšpunkta pirmās daļas otrajā ievilkumā paredzēts, ka "neatkarīgi no 3. panta attiecīgā dalībvalsts var arī pieprasīt, lai kandidāts: [...] pabeigtu adaptācijas laikposmu, kas nepārsniedz trīs gadus, vai veiktu kvalifikācijas atbilstības pārbaudi [...], ja gadījumā, kas minēts 3. panta a) apakšpunktā, attiecīgajā dalībvalstī reglamentētais kvalificētais darbs ietver vienu vai

41. Tādējādi, pēc manām domām, Direktīvas 3. panta a) apakšpunkts aizliedz uzņemšanās dalībvalsts kompetentajām iestādēm atteikt

24 — Mans izcēlums.

25 — Šajā sakarā skat. Le Petit Robert. "Dictionnaire de la langue française". Dictionnaires Le Robert, Paris, 1999, kur nenoteiktais adjektīvs "le même" (tas pats) vai "la même" (tā pati) ir definēts kā norādošs uz absolūtu identitāti vai vienkārši līdzību.

23 — Mans izcēlums.

Kopienų pilsonim atļauju uzsākt vai veikt reglamentētu kvalificētu darbu, pamatojoties tikai uz to, ka viņam nav nepieciešamā valsts diploms, ja viņam ir citā dalībvalstī tur nepieciešamais diploms, lai vai nu sāktu darbu, kas ir identisks vai pielīdzināms tam, kuru viņš vēlētos sākt šajā uzņemtajā dalībvalstī, vai arī veiktu darbu, kas ir identisks vai pielīdzināms tam, kuru viņš gribētu veikt šajā iepriekšminētajā valstī. Šis aizliegums ir pakļauts nosacījumam, ka uzņemtajā dalībvalsts zināmos apstākļos drīkst pieprasīt ieinteresētajai personai saskaņā ar Direktīvas 4. panta 1. punkta b) apakšpunktu pabeigt adaptācijas laikposmu vai nokārtot kvalifikācijas atbilstības pārbaudi, lai novērtētu pieteikuma iesniedzēja prasmes reglamentēta kvalificēta darba uzsākšanai un veikšanai uzņemtajā dalībvalstī.

42. Tādējādi, piemēram, uzņemtajā dalībvalsts kompetentās iestādes nedrīkst atteikt "Kopienų" pilsonim, kuram ir inženiera vai grāmatveža diploms, uzsākt inženiera vai grāmatveža darbu, tikai pamatojoties uz to, ka konkrētais diploms ir piešķirts citā dalībvalstī, ja šis pats diploms ļauj ieinteresētajai personai iepriekšminētajā valstī uzsākt inženiera vai grāmatveža darbu, pie nosacījuma, ka minētās iestādes tomēr var pieprasīt ieinteresētajai personai, lai viņš pabeidz adaptācijas laikposmu vai nokārto kvalifikācijas atbilstības pārbaudi, ja inženiera vai

grāmatveža profesija saskaņā ar uzņemtajā dalībvalsts normatīvajiem aktiem aptver plašāku darbību jomu nekā izcelsmes dalībvalstī un šī darbības jomu atšķirība noved pie būtiskas atšķirības izglītībā apmācības satura ziņā.

43. No otras puses, Direktīvas 3. panta a) apakšpunkta un 4. panta 1. punkta b) apakšpunkta pirmās daļas otrā ievilkuma formulējumā nekas nekavē kompetentās iestādes atteikt, piemēram, Kopienų pilsonim ar citā dalībvalstī iegūtu grāmatveža diplomu sākt darbu kā inženierim, jo abas šīs profesijas nepavisam nav salīdzināmas darbības ziņā, līdz ar to nav iemesla noteikt adaptācijas laikposmu vai kvalifikācijas atbilstības pārbaudi. Patiesībā šīs profesijas ir tik atšķirīgas, ka, lai pārietu no vienas uz otru, ieinteresētajai personai būtu jāuzsāk cita izglītības vai apmācības programma, kas pilnībā atšķiras no pabeigtajām programmām.

44. Manuprāt, minēto nosacījumu formulējums arī neliedz uzņemtajā dalībvalsts kompetentajām iestādēm izsniegt atļauju Kopienų pilsonim ar viņa piekrišanu sākt darbu tikai daļā darbību, kuras aptver reglamentētais kvalificētais darbs, ko ieinteresētā persona vēlas sākt šajā dalībvalstī (tāds kā ceļu, kanālu un ostu inženiera darbs Spānijā), kur šī daļa atbilst profesionālajām darbībām, kuras ieinteresētā persona ir tiesīga veikt izcelsmes dalībvalstī, pamatojoties uz savu

diplomu (tādas darbības, kas atbilst hidraulikas inženiera diplomam Itālijā), turklāt ieinteresētajai personai nav jāpabeidz adaptācijas laikposms vai jānokārto kvalifikācijas atbilstības pārbaude.

45. Proti, šāda veida lēmums par atļaujas izsniegšanu nav pielīdzināms atteikumam izdot atļauju Kopienu pilsonim sākt uzņemtajā dalībvalstī reglamentētu kvalificētu darbu (piemēram, ceļu, kanālu un ostu inženiera darbu Spānijā), tikai pamatojoties uz to, ka ieinteresētajai personai nav nepieciešamā valsts diploma (tāda, kā Spānijas ceļu, kanālu un ostu inženiera diploms), ja viņš ir ieguvis citā dalībvalstī nepieciešamo diplomu līdzīga darba (piemēram, hidraulikas inženiera darba) sākšanai. No tā izriet, ka šāds lēmums nav pretrunā ar Direktīvas 3. panta a) apakšpunkta redakciju.

46. Šis slēdziens ir pareizs arī tad, ja konkrētais lēmums ir pielīdzināms atteikumam izsniegt atļauju ieinteresētajai personai sākt dažas darbības, kuras uzņemtajā dalībvalstī atbilst reglamentētam kvalificētam darbam, proti, darbības, kuras viņš saskaņā ar savas izcelsmes valsti izsniegto diplomu nav tiesīgs veikt (tādas kā ceļu, kanālu un ostu inženiera darbības, kuras neattiecas uz hidraulikas inženiera speciālo jomu).

47. Pieņemums, ka Direktīvas 3. panta a) apakšpunktā ietvertais aizliegums vienādi attiecas uz jebkuru aizliegumu atļaut sākt visas vai dažas darbības, kuras uzņemtajā dalībvalstī attiecas uz reglamentētu kvalificētu darbu, būtu pielīdzināms daudz plašākas nozīmes piešķiršanai šim pantam, nekā Kopienų likumdevējs, bez šaubām, paredzējis. Ja tāds būtu tā nolūks (pieņemums, kuru es neatzīstu), Kopienų likumdevējs droši vien būtu parūpējies par skaidrāku izteikumu šai nozīmē (Direktīvas 3. pantā vai kādā Direktīvas apsvērumā), jo minētais pants ir vispārējās diplomu atzīšanas sistēmas, ko noteikusi Direktīva, stūrakmens. Tomēr šajā jautājumā nav nekādu šāda veida precizējumu.

48. Protams, Direktīvas 3. pants it īpaši attiecas uz atteikumu izsniegt atļauju sākt uzņemtajā dalībvalstī reglamentētu kvalificētu darbu "ar tādiem pašiem nosacījumiem, kādi attiecas uz tās pilsoņiem". Šis izteikums varētu nozīmēt, ka šis valsts kompetentajām iestādēm nav citas alternatīvas kā pilnībā ļaut uzsākt attiecīgo darbu, tātad sākt visas darbības šajā darbā tai pašā valstī, kā rezultātā nav iespējas atļaut vai atteikt izsniegt atļauju daļējai šādas profesijas uzsākšanai, vārdu sakot, ierobežojot šādu lēmumu ar dažām no minētajām darbībām.

49. Tomēr, manuprāt, būtu pārmērīgi izdarīt šādu slēdzienu. Proti, šis izteikums attiecībā uz reglamentēta kvalificēta darba sākšanu tikai uzsver, ka uzņemtais dalībvalsts kom-

petentās iestādes nedrīkst diskriminēt citas dalībvalsts pilsoni, atsakoties izsniegt viņam atļauju uzsākt darbu konkrētā profesijā, pamatojoties vienīgi uz to, ka viņam nav nepieciešamā valsts diploma, ja viņam piešķirts diploms citā dalībvalstī, kas tur ir nepieciešams, lai sāktu darbu identiskā vai līdzīgā profesijā.

50. Minētais izteikums atbilst dalībvalstu savstarpējās palāvības principam, ar kuru pamatota ar Direktīvu noteiktā diplomu atzišanas sistēma, saskaņā ar kuru "diplomu atzīst, nevis pamatojoties uz tam piemītošo izglītības vērtību, bet gan tādēļ, ka tas dod tiesības sākt reglamentētu kvalificētu darbu dalībvalstī, kurā tas ticis izsniegts [...]”²⁶.

51. Šajā ziņā Direktīvas preambulas piektais apsvērums ar tādu pašu iedarbību un tādiem pašiem vārdiem kā tās 3. pants apliecina, ka dalībvalstis: “[...] nevar prasīt, lai dalībvalsts pilsonis iegūtu to kvalifikāciju, ko parasti nosaka tikai attiecībā uz diplomiem, kas ir izsniegti pašu valsts izglītības sistēmā, ja attiecīgā persona jau ir pilnībā vai daļēji ieguvusi minēto kvalifikāciju citā dalībvalstī; tā kā rezultātā jebkurai dalībvalstij, kurā

reglamentē kādu profesiju, tiek prasīts ņemt vērā citā dalībvalstī iegūtu kvalifikāciju un noteikt, vai attiecīgā kvalifikācija atbilst tai, ko pieprasa attiecīgā dalībvalsts”.

52. Šādi Direktīvā izdarīti tikai nepieciešamie slēdzieni no Tiesas judikatūras par profesionālās kvalifikācijas savstarpējo atzīšanu, kuras principi tika noteikti 1991. gada 7. maija spriedumā *Vlassopoulou*²⁷.

53. Tādēļ es secinu, ka Direktīvas 3. panta a) apakšpunkta formulējums atļauj uzņemties dalībvalsts kompetentajām iestādēm pieņemt lēmumu izsniegt daļēju atļauju reglamentēta kvalificēta darba sāksšanai tās teritorijā, vārdu sakot, atļauju, kas aprobežojas ar profesionālo darbību, kuru ieinteresētā persona ir tiesīga veikt dalībvalstī, kurā viņa ir ieguvusi savu diplomu.

²⁶ — 2004. gada 29. aprīļa spriedums lietā C-102/02 *Beuttenmüller* (*Recueil*, I-5405. lpp., 52. punkts).

²⁷ — Lieta C-340/89 (*Recueil*, I-2357. lpp., 16. punkts). Šajā sakarā skat. arī 1999. gada 8. jūlija spriedumu lietā C-234/97 *Fernández de Bobadilla* (*Recueil*, I-4773. lpp., 29.–31. punkts), 2000. gada 14. septembra spriedumu lietā C-238/98 *Hocsmann* (*Recueil*, I-6623. lpp., 21.–24. punkts), 2002. gada 22. janvāra spriedumu lietā C-31/00 *Dreessen* (*Recueil*, I-663. lpp., 31. punkts) un 2002. gada 16. maija spriedumu lietā C-232/99 *Komisija/Spānija* (*Recueil*, I-4235. lpp., 21. punkts). Saskaņā ar šo judikatūru no EKL 43. panta izriet, ka dalībvalstu kompetentajām iestādēm, pārbaudot citas dalībvalsts pilsoņa pieteikumu atļaut sākt reglamentētu kvalificētu darbu, jāņem vērā pieteikuma iesniedzēja profesionālā kvalifikācija, salīdzinot, pirmkārt, ar diplomiem, apliecībām un citiem oficiālajiem kvalifikācijas apliecinājuma dokumentiem pamatotu kvalifikāciju un vīna atbilstošo profesionālo pieredzi un, otrkārt, profesionālo kvalifikāciju, ko prasa valsts tiesības šī darba veikšanai.

54. Manuprāt, šī analīze nav pretrunā ar Direktīvas 4. panta 1. punkta b) apakšpunkta pirmās daļas otrā ievilkuma formulējumu, kurā, kā jau minēju, skaidri paredzēts gadījums, kāds norādīts “3. panta a) apakšpunktā”, vārdu sakot, šīs direktīvas 3. panta a) apakšpunktā minētais gadījums.

55. Atgādinu, ka šo noteikumu 4. pants dod vienīgi tiesības uzņemšanai dalībvalstij lemt par atļaujas izsniegšanu sākt (vai veikt) reglamentētu kvalificētu darbu ar noteikumu, ka pieteikuma iesniedzējs pabeidz adaptācijas laikposmu vai nokārto kvalifikācijas atbilstības pārbaudi, ja ieinteresētās personas iegūtā izglītība un apmācība, lai saņemtu diplomu, ko izsniegusi cita dalībvalsts, būtiski atšķiras no izglītības un apmācības, ko pieprasa attiecīgā uzņemošā dalībvalsts, līdz ar to novedot pie būtiskas atšķirības starp darbību jomām līdzīgā profesijā, kuru ieinteresētajai personai ir tiesības uzņemties dalībvalstī, kas piešķirusi viņam diplomu, no vienas puses, un darbības jomām profesijā, ko viņš vēlas uzsākt uzņemšanā dalībvalstī, no otras puses.

56. Šādu prasību noteikšana pieteikuma iesniedzējam ir tikai izvēles iespēja, nevis pienākums, kurš uzņemšanai dalībvalstij ir automātiski jānosaka, un tāpēc Direktīvas 4. panta formulējums neliedz šīs valsts

kompetentajām iestādēm noteiktos apstākļos atteikties no šādām prasībām.

57. Turklāt vienīgais šo neobligāto prasību mērķis ir novērtēt, vai pieteikuma iesniedzējs ir spējīgs piemēroties jaunajai profesionālajai videi, kurā viņš vēlas sākt darbu, ja viņa iegūtā izglītība, lai saņemtu diplomu, nav sagatavojusi viņu šādam darbam²⁸. Šīs prasības nebūtu pamatotas, ja ieinteresētajai personai uzņemšanā dalībvalstī atļautu sākt tikai darbības, kuras viņa diploms ļauj veikt izcelsmes dalībvalstī un attiecībā uz kurām ir pieņemts, ka ieinteresētā persona jau ir sagatavota tām studiju laikā, kuras viņš apmeklējis diploma iegūšanai.

58. Turklāt Eiropas Parlamenta un Padomes 1998. gada 16. februāra Direktīvā 98/5/EK par pasākumiem, lai atvieglotu advokāta profesijas pastāvīgu praktizēšanu dalībvalstī, kas nav tā dalībvalsts, kurā iegūta kvalifikācija²⁹, ietverts princips, ka advokāts ir tiesīgs ar savas mītnes valsts profesionālo nosaukumu uzņemšanā dalībvalstī pastāvīgi veikt tādas pašas profesionālās darbības kā advokāts ar uzņemošās dalībvalsts profesionālo nosaukumu tiktāl, ciktāltās neliedz advokā-

28 — Atgādināšu, ka adaptācijas laikposma un kvalifikācijas atbilstības pārbaudes mērķis ir izklāstīts Direktīvas 1. panta f) un g) apakšpunktā.

29 — OV L 77, 36. lpp.

tiem, kuri profesionālo nosaukumu ieguvuši citā dalībvalstī, darbības, kuras viņu valsts teritorijā izmanto advokāti, bet citās dalībvalstīs ir rezervētas profesijām, kas nav advokāta profesija³⁰.

59. Tādējādi saskaņā ar Direktīvu 98/5 dalībvalsts var liegt Kopienas pilsonim, kurš savu profesionālo kvalifikāciju ieguvis citā dalībvalstī, sākt noteiktas darbības, kuras ietvertas advokāta darbā uzņemošajā dalībvalstī, ja šāda veida darbības nav iekļautas darbību lokā, kas ietvertas šajā profesijā citā dalībvalstī. Šī situācija var būt salīdzināma ar Direktīvas 4. panta 1. punkta b) apakšpunkta pirmās daļas otrā ievilkuma mērķi.

60. Tomēr Direktīva 98/5 neaizstāj Direktīvu 89/48 (attiecībā uz advokāta darbu), bet drīzāk to papildina, atzīstot advokātiem, kuri savu profesionālo kvalifikāciju ieguvuši citā dalībvalstī un nevēlas kārtot Direktīvas 4. pantā paredzēto kvalifikācijas atbilstības pārbaudi, tiesības uzņemošajā dalībvalstī tikt integrētiem šajā profesijā, līdz viņi šajā valstī noteiktā laika posmā gūst darba pieredzi ar sākotnējo profesionālo nosaukumu³¹.

30 — Skat. Direktīvas 2. pantu kopā ar 5. panta 1. un 2. punktu. Tie attiecas uz darbībām saistībā ar dokumentu sagatavošanu, lai iegūtu tiesības pārvaldīt mirušu personu īpašumus un radītu vai nodotu zemes īpašuma tiesības.

31 — Tas izriet no Direktīvas 98/5 preambulas otrā, trešā un piektā apsvēruma.

61. Šis īsais Direktīvas 98/5 pārskats norāda par labu tam, ka ne Direktīvas 3. panta a) apakšpunkts, ne 4. panta 1. punkta b) apakšpunkta pirmās daļas otrā ievilkuma formulējums neliedz uzņemošās dalībvalsts kompetentajām iestādēm Kopienas pilsonim ar viņa piekrišanu atļaut, nebeidzot adaptācijas laikposmu un nekārtojot kvalifikācijas atbilstības pārbaudi, sākt tikai daļu no darbībām, kas šajā dalībvalstī ietvertas reglamentētā kvalificētā darbā, ja šī daļa atbilst profesionālajām darbībām, kuras ieinteresētajai personai, pamatojoties uz savu diplomu, ir tiesības veikt izcelsmes valstī.

62. Manuprāt, šī interpretācija atbilst Direktīvas vispārējai sistēmai.

2) Direktīvas vispārējā sistēma

63. Manuprāt, arī citi Direktīvas noteikumi neliedz uzņemošās dalībvalsts kompetentajām iestādēm piešķirt pieteikuma iesniedzējam ar viņa piekrišanu šāda veida ierobežotu atļauju veikt šīs valsts teritorijā reglamentētu kvalificētu darbu un atbrīvot ieinteresēto personu no adaptācijas laikposma un kvalifikācijas atbilstības pārbaudes.

64. Protams, kā jau tika skaidrots, Direktīvas 7. panta 1. punktā paredzēts, ka uzņemošās dalībvalsts kompetentās iestādes atzīst dalībvalstu pilsoņiem, kas izpilda priekšnoteikumu reglamentēta kvalificēta darba sākšanai un veikšanai uzņemošās dalībvalsts teritorijā, tiesības izmantot *uzņemošās dalībvalsts profesionālo nosaukumu*, kas attiecas uz šo profesiju.

65. Šie nosacījumi pauž Kopienų likumdevēja interesi citu dalībvalstu pilsoņus, kuri savu diplomu ieguvuši šajās valstīs, uzņemošajā dalībvalstī pielīdzināt šīs valsts pilsoņiem, kuri savu profesionālo kvalifikāciju guvuši šajā uzņemošajā dalībvalstī. Šie centieni atbilst Direktīvas mērķim, kurš, kā mēs redzam, Eiropas Kopienų pilsoņiem vēlas atvieglot to darbu veikšanu, kuru sākšana uzņemošajā dalībvalstī atkarīga no iegūtās pēcvīdusskolas izglītības.

66. Šādā situācijā, ja uzņemošās dalībvalsts kompetentajām iestādēm, ņemot vērā šos nosacījumus, jāatzīst šo pilsoņu tiesības lietot profesionālo nosaukumu, kas atbilst attiecīgajam kvalificētajam reglamentētajam darbam uzņemošajā dalībvalstī, tad, manuprāt, šis pienākums ir saistošs tikai tad, ja ieinteresētās personas izpilda visus darba sākšanas un veikšanas nosacījumus, kas šajā valstī tiek prasīti šajā profesijā.

67. No tā es secinu, ka Direktīvas 7. panta 1. punkts atļauj uzņemošās dalībvalsts kompetentajām iestādēm gadījumos, kad ieinteresētās personas nav izpildījušas visus priekšnoteikumus, lai sāktu reglamentēto kvalificēto darbu šajā valstī (pamatā — prasību pabeigt adaptācijas laikposmu vai nokārtot kvalifikācijas atbilstības pārbaudi), atļaut šīm personām, ja tās vēlas, sākt tikai daļu no darbībām, kuras ietver šis darbs (tās, kuras viņi ir tiesīgi sākt savā izcelsmes valstī), bet nepieļaut viņus visu darbību veikšanai un attiecīgi neļaut viņiem izmantot profesionālo nosaukumu, kas atbilst attiecīgajam darbam, lai it īpaši izvairītos no patērētāju, kuri varētu izmantot viņu pakalpojumus minētās uzņemošās valsts teritorijā, maldināšanas.

68. Vēl jo vairāk tas tā ir tāpēc, ka pat gadījumos, kad dalībvalstu pilsoņi izpilda visus priekšnoteikumus, lai sāktu un veiktu reglamentētu kvalificētu darbu uzņemošās dalībvalsts teritorijā (piemēram, pēc adaptācijas laikposma pabeigšanas vai kvalifikācijas atbilstības pārbaudes nokārtošanas), ieinteresētajām personām nav noteikti jāveic šis darbs ar profesionālo nosaukumu, kas atbilst uzņemošās dalībvalsts attiecīgajam nosaukumam, ja tās ir izpildījušas visus priekšnoteikumus, kas nepieciešami, lai sāktu un veiktu visas darbības, kas attiecas uz šo darbu un profesionālo nosaukumu. Tas izriet no Direktīvas 7. panta 2. punkta.

69. Kopienų likumdevējs uzņemošās dalībvalsts kompetentajām iestādēm ir noteicis pienākumu dalībvalstu pilsoņiem, kas izpilda visus priekšnoteikumus, lai sāktu un veiktu reglamentētu kvalificētu darbu uzņemošās dalībvalsts teritorijā, piešķirt tiesības izmantot savu *likumīgo izcelsmes valsts akadēmisko nosaukumu* (atšķirībā no profesionālā nosaukuma) un, iespējams, tā abreviatūru šīs valsts valodā. Šo pilsoņu pielīdzināšana uzņemošās dalībvalsts pilsoņiem ir vēl jo mazāk automātiska, jo Direktīvas 7. panta 2. punktā precizēts, ka “attiecīgā dalībvalsts var prasīt, lai pēc šī nosaukuma būtu norādīta vieta un iestādes vai eksaminācijas komisijas, kas to piešķirusi, nosaukums”.

70. Ņemot vērā, ka Direktīvas vispārējā sistēmā ļauj uzņemošās dalībvalsts kompetentajām iestādēm pieteikuma iesniedzējam ar viņa piekrišanu atļaut sākt daļu darbību, kuras attiecas uz reglamentētu kvalificētu darbu šajā valstī, tādējādi, ka pieteikuma iesniedzējs nav pilnīgi pielīdzināts diplomam, kas iegūts šajā valstī attiecīgā darba uzsākšanai, īpašniekam.

71. Šis secinājums, kā mēs redzēsīm, vēl jo vairāk jāņem vērā, pārbaudot Direktīvas mērķi.

3) Direktīvas mērķis

72. Kā Tiesa atkārtoti ir uzsvērusi, no EK līguma 57. panta 1. punkta (pēc veiktajiem grozījumiem — EKL 47. panta 1. punkts) izriet, ka direktīvu, kuras līdzīgi Direktīvai 89/48 pamatotas ar šo pantu, mērķis ir ar vienotu noteikumu un kritēriju palīdzību atvieglot personām sākt un veikt darbu kā pašnodarbinātām personām un sasniegt pēc iespējas plašāku savstarpējo diplomu, apliecinību un citu oficiālo kvalifikācijas apliecinājuma dokumentu atzišanu³². Tas pats attiecas uz darbību, ko veic darbinieki, uzsākšanu un veikšanu, uz kurām tāpat attiecas Direktīva.

73. Šajā sakarā es vēlos uzsvērt, ka Direktīvas preambulas trešajā apsvērumā uzsvērts, ka “[...] nolūkā operatīvi reaģēt uz to, ko sagaida Kopienas valstu pilsoņi, kuriem ir augstākās izglītības diplomu, kas ir izsniegti par profesionālo izglītību dalībvalstī ārpus tās, kurā viņi vēlas darboties savā profesijā, būtu arī jāievieš cita šādu diplomu atzīšanas metode [proti, tāda, kas atšķiras no līdzšinējās sektorālās direktīvas metodes], lai ļautu attiecīgajām personām strādāt profesijās,

32 — Skat. it īpaši spriedumus lietā *Hocsman* (32. punkts), lietā *Dreessen* (26. punkts) un lietā *Komisija/Spanija* (19. punkts).

kurās attiecīgajā dalībvalstī ir nepieciešama pēcvīdusskolas izglītība, ar noteikumu, ka tām ir tāds diploms, kas ļauj darboties attiecīgā profesijā un kas ir izsniegts par vismaz trīs gadu studiju programmu citā dalībvalstī”.

nozīmīgu laika ekonomiju Kopienų pilsonim, kurš uzņemošajā dalībvalstī vēlas sākt reglamentētu kvalificētu darbu, it īpaši, ja viņš vēlas sākt tikai to šī darba daļu, kuru viņš ir tiesīgs sākt vai ir jau sācis dalībvalstī, kurā viņš ieguvis savu diplomu. Šāda prasība var nopietni atturēt ieinteresēto personu no adaptācijas perioda izvēles, jo vairāk tādēļ, ka pastāv risks, ka viņa centieni nesasnies gaidīto rezultātu.

74. No Direktīvas preambulas trīspadsmitā apsvēruma izriet, ka ar Direktīvu izveidotā sistēma, “[...] stiprinot Kopienas pilsoņa tiesības izmantot savas profesionālās iemaņas jebkurā dalībvalstī, papildina un nostiprina viņa tiesības iegūt šādas iemaņas, kur vien viņš vēlas”.

75. Jāsecina, ka tālu no tā, lai iestātos pret tādu mehānismu, kā atļaujas sākt noteiktas darbības, kuras uzņemošajā dalībvalstī ietvertas reglamentētā kvalificētā darbā (kur ieinteresētajai personai nav jāpabeidz adaptācijas laikposms vai jānokārto kvalifikācijas atbilstības pārbaude, ja uzņemošā dalībvalsts paredz šāda veida prasību), — tieši pretēji — Direktīvas mērķis atvieglot personām darbību sākšanu, kā arī veikšanu pašnodarbinātā vai darbinieka statusā, ko cenšas nodrošināt Direktīva, apstiprina šādu mehānismu.

77. Tas pats attiecas uz kvalifikācijas atbilstības pārbaudi; lai arī tā ir definēta Direktīvas 1. panta g) apakšpunktā un veido principā vēl vienu kompensējošu pasākumu, ko ieinteresētajai personai ir tiesības izvēlēties, nav šaubu, ka šis pasākums var atturēt viņu no profesionālās migrācijas uz citu dalībvalsti nekā to, kurā viņš saņēmis diplomu, it sevišķi, ja viņš šajā dalībvalstī grib turpināt to pašu darbu, ko viņš veicis līdz šim³³.

76. Adaptācijas laikposms saskaņā ar Direktīvas 4. panta 1. punkta b) apakšpunkta pirmo daļu var ilgt trīs gadus. Šāda laikposma mērķis acīmredzami ir iegūt pat

33 — Skat. EK Komisijas 1996. gada 15. februāra paziņojumu Eiropas Parlamentam un Padomei par situāciju augstskolas diplomu atzīšanas vispārējo noteikumu piemērošanā atbilstoši Direktīvas 89/48/EEK 13. pantam [COM(96) 46, galīgā redakcija, 14., 15., un 21. lpp.]. Skat. tāpat Parkins, N. “La directive 89/48/CEE: progrès sur la voie de la mise en œuvre”. No: *Reconnaissance générale des diplômes et libre circulation des professionnels*, Institut Européen d'Administration Publique, 1992, 47. un 48. lpp.

78. Noslēgumā, ņemot vērā visus šos apsvērumus, uzskatu, ka uz pirmo jautājumu jāatbild tādējādi, ka Direktīvas 3. panta a) apakšpunkta noteikumi kopā ar 4. panta 1. punkta b) apakšpunkta pirmās daļas otro ievilkumu neliedz dalībvalsts kompetentajām iestādēm, kurās ar lūgumu atļaut sākt darbu, kura sākšana vai veikšana uzņemtajā dalībvalstī atkarīga no diploma esamības, vēršas citā dalībvalstī izdota diploma īpašnieks, ar ieinteresētās personas piekrišanu apmierināt šāda veida lūgumu daļēji, atbrīvojot ieinteresēto personu no pienākuma pabeigt adaptācijas laikposmu vai nokārtot kvalifikācijas atbilstības pārbaudi un tādējādi ierobežojot piešķirtās atļaujas darbības jomu, ko tās izsniedz tikai tām darbībām šajā profesijā, kurām piekļuves tiesības piešķir lūguma iesniedzēja diploms atbilstīgi spēkā esošajam tiesiskajam regulējumam tajā dalībvalstī, kurā diploms ir iegūts, izņemot pārējās darbības, kas attiecas uz šo profesiju saskaņā ar šajā uzņemtajā dalībvalstī piemērojamo tiesisko regulējumu.

dalībvalsts pieņemto šīs profesijas definīciju tiesiskajā regulējumā darbības, uz ko attiecas šī profesija, nav atdalāmas, kā rezultātā atļaujai darboties profesijā noteikti būtu jāattiecas uz visām darbībām, uz ko attiecas profesija.

80. Manuprāt, vairāki faktori liecina par to, ka atbilde uz šo jautājumu varētu būt apstiprinoša.

B — Par otro jautājumu

79. Ar otro jautājumu iesniedzējtiesa vēlas noskaidrot, vai EKL 39. un 43. pants jāinterpretē tādējādi, ka uzņemšā dalībvalsts nedrīkst šajos apstākļos liegt kompetentajām iestādēm izsniegt atļauju veikt daļu no darbībām, uz ko attiecas tāda tās teritorijā regulēta profesija kā civilais inženieris, pamatojoties uz to, ka saskaņā ar minētās

81. Protams, EKL 43. panta otrajā daļā paredzēts, ka uzņēmējdarbības brīvība tiek realizēta pie nosacījumiem, kas noteikti uzņemšās dalībvalsts tiesiskajā regulējumā attiecībā uz pašas pilsoņiem. Ja uzņemtajā dalībvalstī ir regulēta noteikta darba sākšana un veikšana, tad citas dalībvalsts pilsonim, kurš vēlas sākt vai veikt šo darbu, principā ir jāpilda šī regulējuma nosacījumi³⁴.

34 — Skat. arī 1995. gada 30. novembra spriedumu lietā C-55/94 *Gebhard* (*Recueil*, I-4165. lpp., 33.–36. punkts) un 2001. gada 1. februāra spriedumu lietā C-108/96 *Mac Quen* u.c. (*Recueil*, I-837. lpp., 25. punkts).

82. Šādā situācijā, ja ir pareizi, ka apstākļos, kad nav saskaņoti noteikumi par inženiera darbību sākšanu, principā dalībvalstu pašu kompetencē ir noteikt šādus noteikumus, tomēr saskaņā ar pastāvīgo judikatūru tām jārealizē savas tiesības šajā jomā, ievērojot tādas līgumā garantētās pamatbrīvības, kādas paredzētas EKL 39. un 43. pantā³⁵.

83. Saskaņā ar pastāvīgo judikatūru valsts pasākumi, kuri EKL garantēto pamatbrīvību, tādu, kādas paredzētas EKL 39. vai 43. pantā, realizāciju var kavēt vai padarīt mazāk pievilcīgu, ir pieļaujami, ievērojot četrus kumulatīvus nosacījumus: tie jāpiemēro nediskriminējošā veidā, tiem jāatbilst primāriem vispārējo interešu iemesliem, tie jāizmanto noteiktā mērķa sasniegšanai un tiem nav jāpārsniedz tas, kas nepieciešams šo mērķu sasniegšanai³⁶.

84. Tiktāl, ciktāl uzņemotās dalībvalsts tiesiskā regulējuma mērķis, nosakot šīs valsts teritorijā reglamentēta kvalificēta darba darbības jomu, ir nepieļaut, ka valsts kompetentās iestādes piešķir atļauju sākt daļu darbību, kas ietvertas šajā profesijā, ir skaidrs, ka šāds regulējums (līdzīgi kā pamata lietas gadījumā) var kavēt vai padarīt mazāk pievilcīgu personas brīvas pārvietošanās un brīvības veikt uzņēmējdarbību realizāciju.

85. Lai gan ir pareizi, ka šāds regulējums attiecināms gan uz uzņemotās dalībvalsts, gan citu valstu pilsoņiem, uzskatu, ka ir grūti izprast, ciktāl tām jāatbilst primāriem vispārējo interešu iemesliem, tādiem kā patērētāju aizsardzība.

86. Neesmu pārliecināts, ka visas darbības, par kurām ir runa pamata lietā un kuras attiecas uz ceļu, kanālu un ostu inženiera darbu, kā tas ir paredzēts valsts regulējumā, ir savā starpā nesaraujami saistītas tā, ka nebūtu iespējams nodalīt hidraulikas inženiera darbības no pārējām šīs profesijas darbībām.

35 — Skat. it īpaši 1998. gada 29. oktobra spriedumu apvienotajās lietās C-193/97 un C-194/97 *De Castro Freitas un Escallier* (*Recueil*, I-6747. lpp., 23. punkts), 2000. gada 3. oktobra spriedumu lietā C-58/98 *Corsten* (*Recueil*, I-7919. lpp., 31. punkts) un iepriekš minēto spriedumu lietā *Mac Quen* u.c. (24. punkts).

36 — Par personu brīvu pārvietošanos skat. it īpaši 1993. gada 31. marta spriedumu lietā C-19/92 *Kraus* (*Recueil*, I-1663. lpp., 32. punkts) un par brīvību veikt uzņēmējdarbību — iepriekš minēto spriedumu lietā *Gebhard* (37. punkts), 1999. gada 9. marta spriedumu lietā C-212/97 *Centros* (*Recueil*, I-1459. lpp., 34. punkts), iepriekš minēto spriedumu lietā *Mac Quen* u.c. (26. punkts) un 2003. gada 6. novembra spriedumu lietā C-243/01 *Gambelli* u.c. (*Recueil*, I-13031. lpp., 64. punkts).

87. Pirmajā brīdī nav *objektīvu* iemeslu, kādēļ, piemēram, hidraulisko instalāciju projektēšana un konstruēšana nevarētu būt nodalīta no iekšzemes transporta infrastruktūras projektēšanas un konstruēšanas. Tās kļūst saprotams no Itālijā pastāvošā gadījuma, jo specifiskās darbības, kas ietvertas hidraulikas inženiera profesijā, šajā dalībvalstī ir nošķirtas no citām darbībām, kuras ir ietvertas civilā inženiera profesijā Spānijā. Tādējādi daļēja pieeja ceļu, kanālu un ostu inženiera darbam, kā tas ir reglamentēts Spānijā, nekādā veidā neskar citā dalībvalstī iegūta inženiera diploma īpašnieka spēju uzņemošajā dalībvalstī veikt darbības, kuras atļauj uzsākt viņa izcelsmes valsts diploms.

88. Līdz ar to jāšaubās, vai Spānijas tiesiskais regulējums, par ko ir strīds, atbilst *objektīvai* prasībai aizsargāt patērētājus.

89. Vēl jo vairāk, pat ja tiek pieņemts, ka šis valsts regulējums kalpo patērētāju aizsardzībai tiktāl, ciktāl tas nepieļauj patērētāju maldināšanu attiecībā uz ieinteresētās perso-

nas profesionālās kvalifikācijas apjomu, šāda veida maldināšanas risks ir novēršams, uzņemošajai dalībvalstij no attiecīgās ieinteresētās personas pieprasot, piemēram, tā izcelsmes valsts profesionālo nosaukumu vai tā akadēmisko nosaukumu attiecīgi izcelsmes valsts valodā, neizmantojot uzņemošās dalībvalsts profesionālo nosaukumu³⁷. Šāds pasākums, ņemot vērā personu brīvu pārvietošanos un brīvību veikt uzņēmējdarbību, būtu mazāk ierobežojošs, nekā jebkādu lēmumu par daļēju pieeju attiecīgajam reglamentētajam kvalificētajam darbam izslēgšana.

90. No tā es secinu, ka uz otro jautājumu ir jāatbild, ka EKL 39. un 43. pants ir jāinterpretē tā, ka minētajos apstākļos tie iestājas pret to, ka uzņemošā dalībvalsts izslēdz iespēju tās kompetentajām iestādēm piešķirt daļēju pieeju darbībām, kuras tās teritorijā atbilst kvalificētam reglamentētam darbam, tādām kā ceļu, kanālu un ostu inženiera darbs, tikai tāpēc, ka atbilstoši šīs profesijas definīcijai uzņemošās dalībvalsts regulējumā šīs attiecīgajā profesijā iekļautās darbības nav atdalāmas, kā rezultātā atļaujai šim darbam neizbēgami ir jāaptver visas ar to saistītās darbības.

37 — Skat. šo secinājumu 66. un 67. punktu.

V — Secinājumi

91. Ņemot vērā iepriekš minētos apstākļus, piedāvāju Tiesai uz *Tribunal Supremo* uzdotajiem prejudiciālajiem jautājumiem atbildēt šādi:

- 1) Padomes 1988. gada 21. decembra Direktīvas 89/48/EEK par vispārēju sistēmu tādu augstākās izglītības diplomu atzišanai, ko piešķir par vismaz trīs gadu profesionālo izglītību, 3. panta a) apakšpunkts un 4. panta 1. punkta b) apakšpunkta pirmās daļas otrais ievilkums neliedz, ka dalībvalsts kompetentās iestādes, kurās ar lūgumu atļaut sākt darbu, kura sākšana vai veikšana uzņemtajā dalībvalstī atkarīga no diploma esamības, vēršas citā dalībvalstī izdota diploma īpašnieks, ar ieinteresētās personas piekrišanu apmierina šāda veida lūgumu daļēji, atbrīvojot ieinteresēto personu no pienākuma pabeigt adaptācijas laikposmu vai nokārtot kvalifikācijas atbilstības pārbaudi un tādējādi ierobežojot piešķirtās atļaujas darbības jomu tikai ar tām darbībām šajā profesijā, kurām piekļuves tiesības piešķir lūguma iesniedzēja diploms atbilstīgi spēkā esošajam tiesiskajam regulējumam tajā dalībvalstī, kurā diploms ir iegūts, izņemot pārējās darbības, kas attiecas uz šo profesiju saskaņā ar šajā uzņemtajā dalībvalstī piemērojamo tiesisko regulējumu;
- 2) EKL 39. un 43. pants ir jāinterpretē tā, ka minētajos apstākļos tie iestājas pret to, ka uzņemtajā dalībvalstī izslēdz iespēju tās kompetentajām iestādēm piešķirt daļēju pieeju darbībām, kuras tās teritorijā atbilst kvalificētam reglamentētam darbam, tādām kā ceļu, kanālu un ostu inženiera darbs, tikai tāpēc, ka atbilstoši šīs profesijas definīcijai uzņemtajā dalībvalstī regulējumā šīs attiecīgajā profesijā iekļautās darbības nav atdalāmas, kā rezultātā atļaujai šim darbam neizbēgami ir jāaptver visas ar to saistītās darbības.